

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Pedagogisk verksamhet eller rutin?

En studie om samling i förskolan

Josefin Erlin

LAU390

Handledare: Agneta Simeonsdotter Svensson

Examinator: Birgitta Davidsson

Rapportnummer: HT11-2920-041

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Arbetets art: Lärarprogrammet, inriktning mot yngre åldrar. Examensarbete

Titel: Pedagogisk verksamhet eller rutin? En studie om samling i förskolan.

Författare: Josefin Erlin

Termin och år: HT 2011

Handledare: Agneta Simeonsdotter Svensson

Examinator: Birgitta Davidsson

Rapportnummer: HT11-2920-041

Nyckelord: Samling, förskolan, lärandetillfälle, kommunikation, lärande, lek.

SYFTE

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur pedagoger ser på samlingen som ett lärandetillfälle i verksamheten men även att undersöka hur pedagogerna kommunicerar med barnen under samlingen.

METOD

För att besvara frågeställningar läste jag relevant litteratur och genomförde intervjuer och observationer av kvalitativ form. Åtta pedagoger intervjuades och fyra samlingar observerades. Genom att studera grovmaterialet från dessa tillfällen besvarades sedan frågeställningarna.

RESULTAT

De tillfrågade pedagogerna är eniga om att samlingen är ett bra tillfälle för lärande och speciellt de egenskaperna av den sociala naturen. Pedagogerna anser även att det är upp till dem att skapa situationer för barnen som engagerar och inspirerar dem så att ett lärande kan ske. Alla tillfrågade är positiva till att samlingen är ett viktigt element inom förskolans verksamhet och anser att det fyller en funktion, så länge det används på rätt sätt.

Kommunikationen i de fyra samlingarna är för det mesta av en samspelande atmosfär. Pedagogerna interagerar med barnen och talar till dem med en positiv och entusiastisk ton och de verkar ha den pedagogiska synen att barnen är kompetenta individer.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte och frågeställningar	3
Litteraturgenomgång	4
<i>Kommunikation</i>	4
<i>Fantasi</i>	5
<i>Lek</i>	6
<i>Lärande och lek</i>	7
<i>Samling i dagens förskola</i>	8
Teoretiskt perspektiv	13
<i>Sociokulturellt perspektiv</i>	13
<i>Pedagogers syn på barns lärande</i>	14
Metod	16
<i>Urval</i>	16
<i>Kvalitativ undersökning</i>	16
<i>Forskningsetiska principer</i>	17
<i>Reliabilitet</i>	18
<i>Validitet och Generaliserbarhet</i>	19
<i>Beskrivning av de undersökta förskolorna</i>	19
Resultat	21
<i>Intervjuer med pedagoger</i>	21
<i>Struktur i verksamheten</i>	21
<i>Samling för det sociala lärandets skull</i>	22
<i>Lärande i samlingen</i>	23
<i>Negativa aspekter med samlingar</i>	24
<i>Sammanfattning intervjuer</i>	25
<i>Kommunikation i samlingen</i>	26
<i>Förskola 1</i>	26
<i>Förskola 2</i>	27
<i>Förskola 3</i>	28
<i>Förskola 4</i>	29
Diskussion	30
<i>Metoddiskussion</i>	30
<i>Resultatdiskussion</i>	31

<i>Samling som lärandetillfälle?</i>	31
<i>Samspelande samling?</i>	33
<i>Förskola 1</i>	34
<i>Förskola 2</i>	35
<i>Förskola 3</i>	36
<i>Förskola 4</i>	37
<i>Sammanfattning</i>	38
Referenser	40

Inledning

Under min tid på Lärarprogrammet vid Göteborgs Universitet har jag fått den möjligheten att se många olika förskolor och deras verksamhet. Jag blev redan tidigt under min utbildning intresserad av hur pedagogerna använde sig av samlingen som ett lärandetillfälle.

Som lärarstudent har jag utvärderats i den pedagogiska verksamheten. Mina förvärvade kunskaper har satts på prov, och jag behövde visa att jag var kapabel att vara verksam inom mitt framtida yrke. Ett krav som ställdes var att jag som student skulle genomföra en planerad samling och aktivitet. Det ställdes alltså krav på att jag skulle genomföra en god pedagogisk samling. Detta skrämde mig oerhört eftersom jag tidigare aldrig arbetat med barn, och inte alls upplevde mig bekväm att utvärderas inom ett område jag kände mig svag i. Jag funderade länge på hur jag skulle utforma min samling, och mina tankar återvände alltid till min undran över hur universitetet kan ställa det kravet när jag som student inte fått någon direkt teoretisk kunskap om ämnet samling.

Jag höll mina samlingar genom lärarutbildningen, och jag lärde mig nya saker för varje gång jag hade min verksamhetsförlagda utbildning. Men min uppfattning om samlingar ändrades aldrig. Jag ställde mig hela tiden frågan hur vi kan förvänta oss att hålla goda pedagogiska samlingar när det aldrig har tagits upp vad en samling egentligen är bra för, och vad den ska innehålla.

Jag har dock haft turen att få se pedagogiskt stimulerande samlingar där barnen har varit delaktiga och entusiastiska, men jag har även haft turen att se samlingar som mer är monologer där pedagogerna har tagit på sig en lärarroll. Jag har även observerat samlingar där pedagogerna noga har planerat och förberett en samling men där de misslyckas med att få barnen intresserade. Det finns även en fjärde typ av samling som jag har erfart. Det är den oplanerade samlingen som verkar sakna någon pedagogisk grund. Av dessa anledningar valde jag att skriva mitt examensarbete om hur pedagoger faktiskt ser på samlingen och dess syfte i verksamheten.

I Läroplanen för förskolan 1998 (reviderad 2010) står det att lärandet ska baseras på ett samspel mellan pedagogerna och barngruppen. Det skrivs även att barn erövrar kunskaper genom leken, utforskandet, skapandet och det sociala samspelet. Men det nämns även att barnen lär sig genom att iaktta, samtala och reflektera.

Jag tolkar detta behovet av samspel, lek och tid att reflektera som att det finns en grund för att aktivt använda sig av samlingar i förskolans verksamhet. Jag kan även läsa in i det stycket att

kommunikationen spelar en stor roll för barnen i förskolan. Därför valde jag att även fokusera på hur pedagogerna kommunicerar med barnen under samlingen.

Genom att observera samlingar på olika förskolor i olika geografiska områden hoppas jag få en större inblick hur pedagoger använder och ser på samlingar. Jag ämnar även intervjua pedagogerna för att försöka urskilja deras rådande syn på samlingen som ett lärandetillfälle.

Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur och om pedagoger använder sig av samlingen som ett lärandetillfälle i förskolan. Jag vill även undersöka hur pedagoger kommunicerar med barnen i samlingen.

Jag utgår från följande frågeställningar:

- På vilket sätt använder pedagogerna samlingen som ett lärandetillfälle?
- På vilket sätt kommunicerar pedagogerna med barnen i samlingen?

Litteraturgenomgång

Jag ämnar i denna del redogöra för relevant litteratur som angår mitt valda ämne och för min undersökning. Jag delar upp denna del i fem underkategorier för läsvänligheten. Dessa är Kommunikation, Fantasi, Lek, Lärande och lek och slutligen Samling i dagens förskola.

Kommunikation

I Läroplanen för förskolan 1998 (reviderad 2010) står det att förskolan ska erbjuda barnen en trygg och utmanande miljö som lockar till olika typer av aktiviteter och lekar. Det skrivs även att pedagogerna ska se varje barns möjligheter och att de ska engagera sig i samspelet med både det enskilda barnet och med hela barngruppen.

Johansson (2005) skriver om olika atmosfärer som förekommer i förskolans verksamhet och hur detta påverkar barnen i respektive verksamhet. Genom att pedagogerna har en **samspelande atmosfär** skapas en miljö av acceptans och uppmuntran där pedagogerna är närvarande i barnens värld. I denna atmosfär är det aktiva och ömsesidiga mötet det centrala i verksamheten.

Pedagogerna uttrycker en stark gemenskap med barnen och de är livliga och aktiva tillsammans med barnen. De har en fullständig hängivenhet och deras intention är att ha roligt tillsammans med barnen. Pedagogerna talar uppmuntrande och entusiastiskt med barnen i ljust tonläge. De är aktiva och leker med barnen, de intar olika roller i lekarna, de bygger med dem i sandlådan och de tumlar runt i kuddrummet. Pedagogerna försöker alltså inta ett barnperspektiv så barnen kan bli förstådda på sina egna villkor.

Den andra atmosfären Johansson skriver om kallar hon för en **instabil atmosfär**. Detta visar sig på det viset att pedagogerna både har en viss närhet till barnen men samtidigt har en viss emotionell distans. Det finns drag av en samspelande atmosfär även i denna atmosfär men skillnaden är just den att de vuxna pendlar mellan att vara närvarande med barnen och att ha en viss distans till barnen. Ett annat tydligt drag i denna atmosfär är att pedagogerna visar kraftfulla emotionella uttryck av både positiv och negativ art.

De vuxna har en viss vänlig distans till barnen. De utstrålar en trygghet och är avslappnade i sin verksamhet. Det förekommer sällan stress och ibland är de engagerade i barnens värld. Med det finns även stunder då de intar en mer passiv roll då de iakttar och endast stödjer barnen i korta stunder.

Pedagogerna talar ofta i positiva termer med och om barnen men det förekommer kommunikativa möten där pedagogerna talar över huvudet på barnen. De stunder då barnen försöker föra en konversation med den vuxne blir detta ofta ett kort samtal då pedagogerna har en

tendens att tysta ner samtalet och återgår till sitt. När pedagogerna inleder samtal med barnen är detta oftast av en förmanande karaktär där denne tycks vägleda barnet in i att förstå att något är fel i barnets beteende eller i dess aktivitet.

Det finns också **kontrollerande atmosfärer** där den vuxnes strävan är att ha kontroll. I denna atmosfär har verksamheten en viss karaktär av skola och de finns lite utrymme för spontana infall eller överträdelse av gränser. Det är ordning och kontroll som är framträdande hos pedagogerna och kommunikationen sker i en lågmäld men vänlig ton. Miljön i verksamheten är oftast kontrollerad med få känslouttryck.

Men atmosfären kan även präglas av oro, konflikter och negativ stämning. Pedagogerna försöker få en överblick av vad barnen gör och det är ofta en maktkamp mellan individerna i verksamheten.

Detta arbetssätt som syftar på att barnen behöver struktur för att lära sig kan lätt skapa ett dämpat klimat. Barnen förväntas följa pedagogernas anvisningar och det råder ordning i verksamheten. Med denna syn arbetar man utifrån ett vuxenperspektiv på vad som är bäst för barnen, och det saknas ofta en närvaro i barnens värld.

Kommunikationen kan variera men det är ofta i vänlig ton som pedagogerna kommunicerar med barnen. Men det förekommer också kyliga kommentarer och tillrättavisningar (Johansson, 2005).

Fantasi

Svenska Akademiens Ordbok definierar ordet fantasi som: förmågan att föreställa sig något som icke varit, en inbillningskraft och/eller en föreställningsförmåga som utmärker sig för uppfinningsrikedom.

Vygotskij (1995) kallar den kreativa förmågan för fantasi och han menar att det inte finns någon direkt motsättning mellan verkligheten och fantasin. Fantasi är en medvetandeform som hör ihop med verkligheten på olika vis. Har individen en rik och stimulerande verklighet finns mer möjligheter till fantasi men fantasin påverkar även individens verklighet. Han menar även att det är genom fantasin och leken som personer bearbetar upplevelser och känslor som de erfarit i sin verklighet, alltså hänger allt samman.

Fantasi tar sin näring från verkligheten men är ändå inte verklighet skriver Knutsdotter Olofsson (2003). Fantasin utvecklas via våra minnen av känslor, upplevelser och erfarenheter. I fantasin råder paradoxer och motsägelser, och det råder en här-och-nu upplevelse där både närhet och distans är med i bilden. Fantasin hör alltså ihop med människans föreställningsförmåga och inlevelseförmåga. I fantasins värld upplever man världen som den är, men nyskapar den på

samma gång. Med hjälp av fantasin kan barnen undersöka världen och möta den samtidigt som de kan transformera den till det som passar in i leken.

Det har alltid berättats visor och sagor i mannasläktet. Vi människor förmedlar kunskap och livserfarenheter via sagor och historier. En begåvad och engagerad pedagog är duktig på att skapa en fantasivärld genom sagans mystik. Genom röstläge, kroppsspråk och kontakt med barnen skapas en dimension som tillför sagan, leken eller aktiviteten en hel värld av fantasi och kreativitet i fantasin. (Knutsdotter Olofsson, 2003)

Lek

Lpfö98 (reviderad 2010) trycker mycket på det medvetna bruket av lek inom verksamheten. Det kan man utläsa bland annat i detta citat på sidan 6, stycke 6;

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter.

Att alla barn föds med förmågan att leka men precis som med talets förmåga så behöver man öva barnet i lekens talanger nämner Knutsdotter Olofsson (2003). Vi behöver leka med barnet för att denne ska skaffa förståelsen för signalerna som råder i leken. Vi övar med barnet i konsten att skilja på verklighet och lek genom att säga skrämmande saker medan vi ler och myser med barnet. Exempel på detta är när den vuxne säger meningar som: ”jag ska pussa sönder dig!”. Denna mening skulle vara ytterst skrämmande om den vuxne säger detta med en arg stämma och arga ögon, men genom att tonen är snäll och inbjudande börjar barnet tränas i skillnad på lek och verklighet.

Knutsdotter Olofsson (2003) menar även att den vuxna är den bästa lekkamraten för de yngsta barnen. De vägleder in barnen i lekens fantasivärld och skolar dem i de sociala regler som finns. I dagens samhälle börjar barnen i förskolan vid en ung ålder, många redan när de är runt ett års ålder. Detta lägger ett ansvar på pedagogerna att de behöver vara kunniga i lekens världar och ha konsten att vägleda barnen till goda lekar med varandra och med pedagogerna.

Författarna Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) skriver att de flesta människor, för att inte säga alla människor, vet hur det känns att leka. Leken är ett sätt att förena äventyret och sagan, verkligheten med fantasin och glädjen. Leken är social, emotionell och kognitiv på en och samma gång. Barnet måste få tillåtelse att vara med vilket kräver en hel del sociala kunskaper. Dessutom måste barnet kunna skapa en fantasifull miljö och tillföra något till leken.

Det är mycket som ska till för att en rolig lek ska infinna sig. Hela barnet måste alltså involveras, hela kroppen och själen.

När barn leker rör de sig obehindrat mellan två olika tolkningsplan, nämligen verkligheten och lekens tolkningsplan. Knutsdotter Olofsson (2003) säger att när människan leker och skapar sker en omedveten inläring, undersökande, omedvetet klargörande och experimenterande. När vi undersöker och experimenterar i leken sker detta med hjälp av fantasin helt omedvetet. Vi lämnar situationen medvetna om att vi har en ny kunskap, en ny insikt.

Barn använder sig av leksignaler för att visa sin omgivning att det är lek som gäller för stunden. Dessa signaler kan vara ett leende fast orden som sägs är hårda, ett argt ansikte fast slaget är löst, talar med olika röster och så vidare. För barn som inte är vana med dessa signaler, t.ex. små barn kan detta verka lite otäck, men de lär sig snabbt. Dessutom är de äldre barnen bra på att signalera att det inte är farligt, även fast det kan sägas skrämmande och hårda ord.

Det finns vissa förutsättningar för att en lek ska fungera, för att harmonin inte ska rubbas och för att barnen verkligen ska hänges och leva ut sin fantasi. Knutsdotter Olofsson (2003) menar att detta är speciellt viktigt för de vuxna att förstå om de vill försöka få tillträde till barnens lek.

För det första så krävs det en miljö och situation där de inblandade känner sig trygga. Barnet måste känna att den är i en miljö eller situation där den inte blir avbruten eller känner sig rädd och orolig. Detsamma gäller för den vuxne. Om den vuxna känner sig nervös för att t.ex. bli hånad eller utskrattad av en annan vuxen så har hon/han svårt att hänge sig åt leken. Tryggheten är alltså grunden för att det ska bli en givande lek för de som är inblandade. När barnen och de vuxna känner en trygghet i varandra och situationen är de viktigt att alla vet de sociala lekreglerna för att det ska bli givande och så lite friktion som möjligt. Dessa är samförstånd, ömsesidighet och turtagande.

Lärande och lek

Begreppen lek och lärande har under en lång tidsperiod inte knutits samman. Om detta ämne skriver Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003). De menar att detta beror på att begreppet lärande ses som en aktivitet som är ren överföring från en individ till en annan. Begreppet lek ses som barnens aktivitet, där de själva styr och de vuxna står oftast utanför barnens lek. Inom förskolans verksamhet försöker man istället knyta samman dessa två begrep.

Att använda leken som en pedagogik innebär att man möter barnen på deras nivå i lekens värld och försöker utveckla och stimulera dem till mer utvecklande och utmanande lekar (Pramling Samuelsson, Asplund Carlsson, 2003)

Det viktigaste för att man ska kunna skapa en lärandesituation med hjälp, och av leken är att alla deltagare känner till lekreglerna. Dessa är, som nämnt innan samförstånd, ömsesidighet och turtagande. Situationen måste vara helt fri från prestation och krav. Den ska vara lustfylld och stimulerande. Barnens fantasi måste väckas och de ska ryckas med i leken och stämningen. Det viktiga är inte att de är medvetna om att de lär sig något, utan att deras nyfikenhet och iver angående ämnet väcks. Exempelvis kan man i en samlingsituation fokusera på matematik med hjälp av en dramatisering. Pedagogerna kan klä ut sig till olika roller och fånga upp barnens intresse och samtidigt få in olika matematiska begrepp. Barnen lär sig och ökar en förståelse för matematik, allt medan de har roligt tillsammans med varandra och pedagogerna.

Det är en stor utmaning för pedagogen att kunna skapa denna situation. Dels ska hon/han skapa situationer och miljöer där barnen är trygga och känner sig sedda då detta är en förutsättning för att barnen verkligen hängivet ska ge sig in i fantasin och leken. Dessutom måste pedagogerna vara trygga i sig själva så de kan ge sig in i leken på samma villkor som barnen och inte störa eller ta en maktroll, utan endast delta utan krav på prestation och resultat. Detta upplevs ofta svårt och det kräver en viss träning. Det som verkligen är det svåra med att skapa denna lärandesituation i lekens värld är just det att inte ta över leken, att bli den styrande. Alla ska vara med på leken på samma grunder. Men det är inte omöjligt, pedagogerna måste våga öva, testa och hänge sig med kropp och själ i leken med barnen (Pramling Samuelsson, Asplund Carlsson, 2003).

Samling i dagens förskola

Med samling avses när en grupp barn och vuxna i förskolan sitter samlade, ofta i en cirkel, och har gemensamma aktiviteter under ledning av en eller flera vuxna. Den är ett regelbundet återkommande moment i förskoleverksamheten och hålles på en bestämd plats och på en bestämd tid. (Rubinstein Reich.1996, sida 8, rad 15)

Rubinstein Reich (1996) har skrivit om samlingar i förskolan och hon nämner att när barnet deltar i samlingen ses det som en del av dennes socialisation, då denna aktivitet tydligast visar att barnet måste inordna sig ett kollektiv. Det är även en tydlig aktivitet där barnet övas inför skolans värld eftersom barnet övas i att sitta still, att lyssna på andra, att vänta på sin tur och att ta instruktioner för att ge några exempel.

Enligt Rubinstein Reich (1996) är samling en återkommande ritual som oftast sker på en angiven plats och oftast på en fastställd tidpunkt. Genom att samma ritual upprepas dagligen skapar detta en känsla av gemenskap och gruppidentitet för barnen. Men samlingen kan även ses som att ha ett ideologiskt fokus, nämligen att i denna aktivitet överför pedagogerna normer, idéer, värderingar. Barnen övas även i att kontrolleras och disciplineras.

Samlingen som ritual syftar alltså till att ge barnen kontinuitet, trygghet och en struktur för dagen. Samlingen handlar med andra ord om det välkända, det bekanta och det gemensamma för gruppen. Deltagandet i samlingen kan även fungera som ett sätt att stärka barnets jag-känsla och identitetsutveckling. Barnet får möjlighet att ta plats framför de andra barnen, bli sedd av pedagogerna de andra deltagarna men även känna en gruppgemenskap. Barnet får alltså tillfällen att känna igen sig själv genom gemenskapen i gruppen. Barnen får även en möjlighet att öva de sociala spelregler som finns i gruppen och i verksamheten, som att sitta på en angiven plats, lyssna på de andra deltagarna och så vidare.

Man kan även se samlingen som en form av möte med en speciell form av social interaktion. Skillnaden mellan ordet möte och samling är markant. I ordet samling kan man läsa in de normer som finns i förskolan. Den ritualen är just att det sker på en angiven plats och en angiven tid och att pedagogerna leder samlingen. När man benämner aktiviteten som ett möte blir det ett öppet forum där alla deltagare är lika viktiga för att aktiviteten ska bli givande. För att få ett bra möte så är det viktigt att alla deltagare klarar av att ingå i ett kollektiv och att klara av de sociala regler och krav som finns (Rubenstein Reich, 1996).

Valet av ett tema måste både pedagogerna och barnen vara överens om. Genom att lyssna på barnen i deras samtal med varandra, men även i samtal med pedagogerna kan man försöka urskilja vad de finner är intressant. Genom att studera deras lekar och samspel med varandra kanske man kan finna tecken på intresseområden. Men det viktigaste är att ett tema är konkret förankrat till barnens intressen och erfarenheter enligt Olofsson (2010).

När man talar om att barn har valmöjligheter i förskolans verksamhet handlar det ofta om att barnen får välja mellan redan förbestämda alternativ. Detta anser Olofsson (2010) kan ses som ett så kallat manipulerat val. Barnen får intrycket att de har ett val att göra mellan angivna alternativ, men vem bestämde att de skulle vara just de alternativen? Falsk frihet kan lätt speglas i förskolans verksamhet. För att förhindra att man manipulerar barnets frihet måste man alltid ha med ”fri lek” som alternativ. Där får barnen verkligen möjligheten att själva påverka vad de vill göra under den tiden. Så genom att erbjuda barnen tre förbestämda aktiviteter, t.ex. utflykt, skapa och fri lek så skapar man en situation där barnen själva får styra sin verksamhet och därför är delaktiga i att skapa sin vardag.

Olofsson (2010) beskriver olika sätt pedagogerna samspelar med barnen. Det första kallar hon för ett instrumentellt samspel och det kännetecknas av att pedagogen är känslomässigt frånvarande och visar en brist på inlevelse i interaktion med barnet. Detta innefattar t.ex. när pedagogen reflexmässigt ger beröm till barnet, om hon inte tittar på barnet hon talar till, om hon låter oengagerad eller fastslår sin roll som pedagog genom att förmedla regler och kunskaper.

Vidare beskriver hon tre attityder som skapar en trygghet hos barnet så att denne känner sig delaktig och bekräftad. Dessa tre attityder är; att närma sig barns perspektiv, emotionell närvaro och lekfullhet.

En pedagog närmar sig barns perspektiv genom att visa ett genuint intresse för barnens olika upplevelser och erfarenheter. Pedagogerna visar respekt och nyfikenhet inför barnets sätt att se världen och försöker då tolka detta utifrån den verbala och icke verbala kommunikationen som barnet har.

Emotionell närvaro har pedagogerna när hon är helt närvarande med barnet. När hon skrattar och upptäcker med barnet, och försöker se det barnet ser. Detta kan beskrivas som att man försöker befinna sig i stunden med barnet och verkligen är där med barnet. Pedagogens tankar är inte kring det andra i verksamheten, eller vad hon ska äta till middag utan har full inlevelse i situationen just där med barnet/barnen.

Den sista attityden är när pedagogerna använder sin lekfullhet för att skapa en trygghet hos barnet. Genom att skratta, leka och busa med barnet skapar detta en lust hos barnet att vara med och vara delaktig i det som sker.

För att få barnen trygga och vilja vara delaktiga i en samlingsituation ska man som pedagog alltså försöka vara lekfull, emotionell närvarande och försöka närma sig barns perspektiv.

Olofsson (2010) ställer sig frågan om det är via rutiner och ritualer som vi skapar trygghet och bekräftar barnen. Hon visar på att allt kretsar kring denna ordning och struktur och detta har skapat att barnen och pedagogerna har blivit fångar i systemet där allt rullar på som det alltid har gjort. Eftersom samlingen är en sådan ritual som ofta ser ungefär likadana ut varje dag anser pedagogerna att detta ska skapa en trygghet hos barnen då de vet vad som förväntas av dem. Men kan man då inte fortfarande ha rutiner och stabilitet samtidigt som man utvecklar samlingen till att bli en mer lekfull och spännande aktivitet? Hela förskolans verksamhet går ut på rutiner. Barnen har en klar bild av sin dag; de kommer på morgonen, de äter frukost och sedan är det samling. Efter en stund är det lunch och sedan vila. Innan, mellan och efter dessa aktiviteter är det lek som gäller. Barnen har alltså fasta rutiner mest hela dagen, så samlingen behöver inte se likadana ut hela tiden för att skapa trygghet för barnen.

Olofsson (2010) skriver vidare att en av anledningarna till att man samlar barnen är deras behov att bli sedda och bekräftade. Då anses samlingen vara det perfekta tillfället där barn kan lära sig olika färdigheter och kunskaper. De ska lära sig att fungera i en grupp, våga ta plats och kunna ge plats till andra, lyssna på sina vänner, koncentrera sig, sitta still, lära sig begrepp, engagera sig i sånger och rytmik och lyssna på pedagogerna. När man ser på alla dessa kriterier förstår vi att

samlingen verkar vara mest som en förberedelse inför skolstarten, och inte en aktiv och rolig lärandesituation.

Om man avbryter barns fria lek för att ha en samling så måste pedagogen enligt Olofsson (2010) ha en genomtänkt plan med samlingen. Pedagogerna måste planera en meningsfull samling för barnen så att deras lek inte avbryts i onödan. Att man bara samlar barnen i ren rutin för att ha en samling kan vara skadligt i den meningen att den fria leken kan vara mer lärorik än att ha en oplanerad rutin-samling.

Kommunikation är det viktigaste och största inslaget i samlingen anser Rubinstein Reich (1996) och de kategorier som syns mest är samtal om vad man gjort tidigare, informativa samtal, uppfostrande samtal och begreppstränande samtal.

Samtal om vad man gjort tidigare förekommer ofta, och det innehåller vad man t.ex. gjort på gården, under helgen och på morgonen. Informativa samtal är precis som de låter, samtal där man informerar om något specifikt, t.ex. dagens måltid, kommande utflykter eller aktiviteter. Uppfostrande samtal är där pedagogerna samtalar med barnen om de ordningsregler som finns i verksamheten. Detta kan t.ex. handla om huruvida barnen får leka lekar med våldsinslag, om man ska städa innan samlingen eller hur mycket mat man ska ta vid lunchen. Begreppstränande samtal är samtal där pedagogerna övar olika begrepp med barnen som de anser att de behöver kunna. Detta kan handla om klockan, matematik eller årstiderna.

Rubinstein Reich (1996) presenterar även tre olika former av samtal. Dessa är det ledda samtalet, förhör och det äkta samtalet.

Det ledda samtalet har tydliga karaktärsdrag av en monolog i försök av att bli dialog. Pedagogen försöker få med sig barngruppen genom att ställa frågor och få med barnen men det är tydligt vem som har ”makten” i samtalet.

Förhör går huvudsakligen ut på att pedagogen ställer frågor till barnen angående olika ämnen. Detta kan handla om en aktivitet som de genomfört, om barnens syskon och så vidare. Pedagogen vet alltid svaret på dessa frågor och det är den nämnaren som gör att den typen av samtal blir till formen förhör.

Det äkta samtalet visar sig då pedagogerna inte har någon egentlig avsikt med samtalet oavsett om det gäller innehållet eller att få barnen att tala i en angiven ordning. I detta samtal bidrar pedagogerna med egna erfarenheter och ställer frågor till barnen som hon/han genuint är intresserad av att höra svaren på.

Dess olika former av samtal kan alla finnas i en samling, det är sällan endast en typ visar sig. En samling kan starta med en form av förhör och ett ledande samtal då man diskuterar vilka barn som är närvarande och vad det är för datum eller dag just denna dag. Det kan senare falla in att bli ett äkta samtal där pedagogerna styrs in på ett ämne som något av barnen visat stort intresse för, t.ex. en resa barnet gjort under helgen.

Som redan nämnts så kan man se samlingen som ett möte, men man kan även se det som en viss typ av lektion eftersom syftet är att barnen ska få med sig en viss kunskap efter samlingens slut. Detta kan t.ex. vara begreppsförståelse. Exempel på redskap pedagogerna kan använda sig av för att göra samlingen till en lärandesituation är samtalet, berättandet, upptäckandet, fantasin och skapandet. Det finns dock olika faktorer som kan påverka huruvida samlingen verkligen blir detta tillfälle av lärande eller inte. En stor faktor är vilken typ av samtalsform som man kan genomföra i en stor barngrupp. Som nämnts innan så finns det tre typer av samtalsformer nämligen det ledda samtalet, förhöret och det äkta samtalet. Men det finns en ytterligare iakttagelse enligt Rubinstein Reich (1996) och det är aspekten om frågor. Hon menar att användandet av frågor snarare än att hämma barnen i samlingens kommunikation än att uppmuntra dem. Barn är kompetenta på att se om pedagogen ställer en fråga för att hon verkligen undrar över svaret, eller om hon endast frågar för att få barnet att kommunicera. Genom att istället använda fraser som; ”*Kommer ni ihåg vad vi gjorde....*” skapar detta en öppen dialog istället för att ställa direkta frågor till enskilda barn, då de lätt kan känna sig obekväma och inte villiga att delta.

Detta öppnar även upp dilemmat med dialog >< monolog inom samlingen. För att en monolog ska sluta vara en monolog, alltså en situation där endast en individ talar och de andra lyssnar, förutsätter det att personen bygger vidare på vad den andra individen talar om. Pedagogen måste alltså försöka finna ämnen som intresserar barnen enligt Rubinstein Reich (1996) så barnen vill bygga vidare på vad hon redan samtalar om.

Teoretiskt perspektiv

Jag kommer i detta avsnitt presentera de generella dragen i min egen pedagogiska inriktning. Detta gör jag för att det ska bli tydligt vilken syn jag har på lärandet, då det är min egen syn analysen av materialet kommer utgå ifrån.

Sociokulturellt perspektiv

Dysthe (red, 2003) skriver att lärande uppkommer när flera individer ingår i en social praktik och detta är huvuddraget inom det sociokulturella perspektivet. Pedagoger som arbetar utifrån detta perspektiv anser att det är i en social grupp som ett visst lärande kan uppstå och det är interaktionen mellan individerna som är avgörande för lärandet. Det är dock inte endast den sociala praktiken som spelar en avgörande roll för lärandet utan även den fysiska miljön barnen befinner sig i. Lärandet är beroende av den kontext barnen befinner sig i, alltså är lärande situerat. Detta kan tolkas på olika vis, men inom förskolans värld kan det handla om att pedagogerna försöker skapa autentiska situationer där barnen får möjlighet att lära sig med och av varandra.

Kunskap är något som finns hos oss människor och det är i den sociala praktiken som individerna delar med sig av denna kunskap. Genom att barnen får lösa olika uppgifter eller problem tillsammans distribueras lärandet mellan dem skriver Carlgren (red, 1999). Dysthe (red, 2003) skriver vidare om att lärandet distribueras mellan de olika barnen i den angivna kontexten, med detta menas att man inom det sociokulturella perspektivet anser att alla barnen i en barngrupp har olika färdigheter och kunskaper och dessa distribueras mellan individerna om de får en möjlighet att göra detta. För att detta distribuerande ska ske behövs dock en social lärandesituation som är stimulerande och inspirerande för barnen i fråga.

Dysthe (red, 2003) skriver att språket spelar en stor roll för lärandet. Genom att barnen lyssnar, samtalar, härmar och integrerar med andra får de ta del av kunskaper och färdigheter som andra individer i den angivna kontexten som de befinner sig i vid det tillfället. Det är även genom dels språket som vi människor skapar olika artefakter som kunskapsstötta. Säljö, Schoultz och Wyndhamn skriver om artefakter som tankestötta i Carlgrens (red, 1999) bok. De menar att vi människor har en förmåga att skapa olika redskap för att föra kunskap och kultur vidare till andra människor. Dessa redskap kallas artefakter och de är allt ifrån en penna och ett papper till en dator. Även litteratur kan ses som en artefakt då en person har samlat sina tankar och idéer i text som då kan föras vidare till en annan individ. Vi har alltså en förmåga att bygga in våra språkliga kunskaper i olika fysiska artefakter. De menar att med hjälp av dessa artefakter kan vi lättare förstå och ta till oss kunskap. Genom att vi pedagoger använder oss av artefakter för att väcka

intresse, skapa förståelse och förmedla olika kunskaper är det lättare för barnen att lära sig. Om vi ska prata med barnen om vatten och dess funktioner så kan vi försöka skapa autentiska situationer med hjälp av olika artefakter för att öka förståelsen och väcka ett genuint intresse.

Ett begrepp som används flitigt inom det sociokulturella perspektivet är att lärande medieras. Dysthe (red, 2003) menar att mediering menas att förmedla. Detta begrepp används om alla olika redskap, eller så kallade artefakter som används som stöd eller hjälp i lärandeprocessen. Ett exempel på en medierad kunskap är en sagobok. Författaren har skapat en historia som innehåller t.ex. en moralisk kunskap. Denna bok använder pedagogerna som ett hjälpmedel för att förmedla en kunskap. Alltså så använder de en medierad artefakt för att lättare vidarebefordra kunskapen till barnen om den specifika moraliska kunskapen.

Även Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) skriver om vikten av den sociala närheten för att lärandet ska bli möjligt. De skriver att det krävs tillfälle för barnen att interagera med varandra och utbyta erfarenheter och tankar med varandra för att en lärandesituation ska kunna ske. De behöver även få se variationer angående olika ämnen, se komplexa sammanhang och få möjlighet att urskilja mönster och särdrag i olika företeelser tillsammans med de andra barnen men även de vuxna.

Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) skriver vidare att barn i förskolan ofta är avvaktande till nya saker, detta på grund av brist på erfarenhet av dessa saker. Genom att pedagoger skapar situationer för barnen där de får skapa nya erfarenheter och utvidga deras erfarenhetsvärld stimulerar man deras lärande. En av de mest centrala uppgifterna för pedagogerna är att försöka upptäcka vad varje enskilt barn på förskolan intresseras av. Genom denna kunskap kan då pedagogerna skapa situationer och aktiviteter som fångar upp fler barns uppmärksamhet.

De menar även att eftersom barns lärande sker i ett samspel med sin omgivning så kan hela förskolan ses som en lärande arena. Pedagogerna gör en bedömning över vad som behöver undervisas i den angivna barngruppen och försöker skapa detta i en angiven situation som stimulerar och lockar barnen. Om man ser lärande på detta vis så kan lärandet ske i alla situationer och aktiviteter i förskolan (Pramling Samuelsson, Sheridan, 2006).

Pedagogers syn på barns lärande

Johansson (2005) skriver om kategorier som hon urskilt i sin undersökning angående hur pedagogerna ser på barnen som lärande individer. Jag kommer i denna underrubrik presentera dessa, då jag finner de relevanta för min egen undersökning.

En av kategorierna är där pedagogerna ser barnen som kompetenta individer som är bärare av olika förmågor och som är delaktiga i sitt eget lärande. Dessa pedagoger ser på lärande som så att

detta sker genom reflektion, uppmuntran och att aktivt deltaga. Pedagogernas ansvar är att försöka synliggöra detta lärande för barnen och att få dem delaktiga. Johansson kallar detta för att ha en tilltro till barns förmåga. Det bygger på att pedagogerna har en respekt för barnen som egna individer och medaktörer i sitt eget lärande. Barnen anses vara en person med egna tankar och åsikter och som är fullt kapabla att ha ett självständigt tänkande.

Pedagogerna anser att det finns en mening med varför barnen agerar på olika vis, att de har avsikter med vad de gör och säger. Det är upp till pedagogen att ta reda på vad avsikten med handlingen var. Genom att observera och dokumentera kan pedagogerna försöka ta reda på intentionen som barnen hade med handlingen, och då är det lättare för dem att anpassa verksamheten och lärandesituationer efter deras intressen och behov. Det förekommer även i denna kategori att pedagogerna anser att barnen lär sig i samspel och av varandra.

Det finns även de pedagoger som anpassar lärandesituationerna efter barnens mognad. Dessa pedagoger anser att barnen behöver den vuxnas stöd och uppmuntran i lärandet, och det handlar ofta om överföring från den vuxna till barnet. I denna kategori förekommer det ofta olika former av belöning som stimuli för lärandet. Johansson kallar denna kategori för att avvakta barns mognad. Pedagogerna anses vara väldigt resultatstyrda i denna kategori och anser att lärande sker via instruktioner.

Barnen erbjuds aktiviteter och material som den vuxna anser är anpassad efter barnets mognad och utveckling. Barnen har i denna kategori lite utrymme att påverka sitt lärande och sin utveckling. Pedagogerna iakttar mer än vad de deltar i aktiviteten och de förmedlar mer direktiv än att aktivt delta med barnet. Pedagogerna förmedlar alltså kunskapen och de frågor som ställs har ofta endast ett rätt svar och det ingår sällan problemlösande aktiviteter eller samtal.

Den sista kategorin Johansson (2005) fann kallar hon för straff och belöning. Pedagogerna använder sig av förstärkning och yttre påverkan för att få barnen att agera på ett vis som de vuxna önskar. Pedagogerna verkar inte ha som ambition att förstå barnens perspektiv eller att få dem att förstå sammanhang och orsaker till olika företeelser.

Johansson (2005) skriver även om hur pedagogerna använder sig av olika påföljder för att motivera barnens lärande. Genom att tillrättavisa ett barn som knuffar ett annat barn agerar en pedagog då med att utesluta detta barn från gemenskapen. Barnet antas då dra slutsatsen att denne blir utesluten på grund av att hon/han agerade felaktigt. I denna kategori är det även vanligt att pedagogerna inte agerar förrän en aktivitet eller en situation blir ohanterligt för barnen. De intar alltså en mer övervakande roll och närmar sig barnen endast när de anser att barnen behöver hjälp att strukturera upp en aktivitet eller förstå att en viss handling är fel.

Metod

Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud (2007) skriver att det finns ett ontologiskt antagande om att det finns en verklighet som är helt oberoende av vårt subjektiva medvetande. Detta är dels ett epistemologiskt antagande om att det genom systematiska observationer går att erhålla välgrundad kunskap om denna verklighet. Med detta menas att det finns antaganden om att man kan komma i närheten av hur verkligheten kan se ut, alltså objektiva sanningar genom empiriska undersökningar.

Jag kommer här behandla de metoder jag har valt att använda mig av för att samla in material till min undersökning. Jag ska här motivera mina val och beskriva vilka avgränsningar jag har behövt göra. Jag ämnar även beskriva de forskningsetiska principer jag följt för att försäkra mig att undersökningen blir tillförlitlig.

Urval

Den populationen jag har valt är förskolans verksamhet. Jag väljer att endast undersöka förskolans användande av samling, detta är för att lättare försöka urskilja likheter och skillnader, utan att blanda in förskoleklassens verksamhet och skolans värld.

Med den tiden jag har till mitt förfogande valde jag att undersöka fyra förskolor. Jag har alltså genomfört ett strategiskt urval. På dessa fyra förskolor genomför jag en observation av en samlingsituation. Jag intervjuar även två pedagoger på alla förskolor. Eftersom Göteborg är en universitetsstad präglas antagligen förskolorna i dess närhet av den medvetenhet som pulserar i dess ådror. Med detta i tanken valde jag därför två förskolor i Västra Götaland att fokusera mig på, och två i Hälsingland. Genom att göra på detta vis hoppas jag få en större spridning i resultatet, och därför komma ett steg närmare hur bilden faktiskt ser ut i Sverige.

Kvalitativ undersökning

I Svenska Akademiens Ordbok definieras ordet kvalitativ som; har avseende på beskaffenheten. kvalitets-; motsatt: kvantitativ. Alltså betyder kvalitativ att man fokuserar på kvalitén i det man ska undersöka istället för kvantiteten av det. Jag har fokuserat på att se på några förskolor, och gå lite djupare, än att göra en större kvantitativ undersökning.

Det finns två olika typer av frågeundersökningar enligt Esaiasson m.fl. (2007). Dessa två är informantundersökning och respondentundersökning. En informantundersökning används då man söker fakta om en specifik funktion eller ett särskilt händelseförlopp. Man ställer ofta olika frågor till personerna man intervjuar och försöker förstå fenomenet med hjälp av dessa informanternas olika ögon.

I en respondentundersökning är det istället den intervjuades tankar och åsikter som man undersöker. I denna typ av samtalsintervjuer ställer man ofta samma frågor till de olika deltagarna och undersöker sedan deras tankar och åsikter utifrån de svar man får.

Jag valde att genomföra respondentundersökningar där jag ställer öppna frågor och försöker skapa en dialog mellan mig och den intervjuade. Jag tog anteckningar men spelade även in intervjun på band som jag kunde skriva rent och presentera som underlag för mitt arbete (se bilaga).

Svenska Akademiens ordbok definierar ordet observation som att uppmärksammat iaktta. Esaiasson m.fl. (2007) beskriver observationer som icke-verbal data som söker finna kunskap om människor och sociala grupper i deras naturliga sammanhang. Med detta i ryggen genomförde jag även observationer av samlingar på fyra förskolor.

Att sitta med i bakgrunden och anteckna samtidigt som jag filmade observationstillfället anser jag ger mig en så klar bild som möjligt av händelseförloppet. Det är även viktigt för mig att se att det jag först antar om en angiven situation kan ändras när jag har möjlighet att se den igen via videon. För att få tillstånd till att filma barnen skickade jag ut brev och ett formulär till föräldrarna då de fick ta ställning till om deras barn skulle få medverka (se bilaga 1).

Forskningsetiska principer

Gilje och Grimen (2007) menar att det finns ett behov av en speciell disciplin inom forskning, nämligen forskningsetik. Det finns vissa grundantaganden i denna etik som tex att en undersökning eller forskningsförsök inte får medföra obehag eller lidande för individen, och att respekten för den enskilde människan alltid är viktigare än nyttoaspekten av undersökning. De menar även att det alltid ska vara frivillig att delta i en undersökning och att individerna som deltar ska få all den information de behöver för att kunna ta ett beslut om viljan att delta eller ej.

Jag har som nämnt ovan i god tid skickat ut information till de berörda förskolorna. Det har dels varit ett brev till föräldrarna där jag menar att kort förklara studiens syfte och varför jag vill observera en samling. Jag har även varit noga med att poängtera att det filmade materialet endast kommer visas i ett slutet sällskap. Jag gjorde även föräldrarna medvetna om att jag inte observerar samlingen för att studera barnen, utan för att studera hur pedagogerna arbetar med redskapet samling. För de föräldrar som önskade mer information om mig, min undersökning eller kursen i fråga bifogade jag de telefonnummer och kontaktuppgifter som jag fann nödvändigt.

Jag bifogade även intervjufrågorna till pedagogerna så de i förväg kunde studera dem och förhoppningsvis känna sig mer bekväma med intervjusituationen. Jag förklarade även för dem i förväg antingen via mejl, telefonkontakt eller i samband med intervjutillfället att de inte ska känna sig utpekade eller att jag kommer förringa deras ord eller verksamhet. Jag är endast där för att studera hur de arbetar med samling och vad deras uppfattning är om samlingen som redskap. Jag spelade även in intervjun med motivet att jag ville skapa mer av en diskussion och ett samtal och då anser jag att det skulle minska chansen att det blev så om jag samtidigt antecknade.

Jag anser att jag gjort mitt bästa i att skapa en trygg miljö för de inblandade i min undersökning och jag hoppas att alla inblandade känt att de fick sin mening sagt. Jag var även noga med att påpeka att de när som helst fick höra av sig om de hade funderingar om mitt arbete, om de ville ändra på något i sin intervju eller diskutera den observerade samlingen.

Reliabilitet

Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud (2007) förklarar hur man ska skapa en så hög reliabilitet som är möjligt för den undersökningen man genomför. De skriver att det finns en mängd olika faktorer som kan påverka hur pass hög reliabilitet den genomförde undersökningen får. Dessa faktorer kan bland annat vara slarv eller slump fel under datainsamling och bearbetning av datainsamlingen. Reliabilitet handlar med andra ord om säkerheten i de mätinstrument vi använder. Jag ska nu beskriva de svårigheter med de mätinstrument jag valde för min undersökning, som var intervjuer och observationer.

Intervjuerna spelade jag in med hjälp av en diktafon och skrev sedan rent detta ordagrant. Jag valde att göra på det viset för att skapa en dialog mellan mig och den intervjuade. Dock finns det alltid aspekter som man måste ta hänsyn till när det kommer till intervjuer. Det är omöjligt att jag ställde alla frågor exakt likadant i intervjuerna och detta kan påverka hur personen svarar på frågan. Andra saker som hur den intervjuades dagsform såg ut spelar in, är personen utvilad eller trött, känner hon/han sig stressad eller nervös och så vidare. Även för mig som intervjuar spelar dagsformen och det allmänna välbefinnandet för stunden in.

Observationerna valde jag att filma då jag enkelt kunde gå tillbaka och studera det insamlade materialet igen. Barnen påverkas både av min närvaro och av kamerans närvaro. Detta märktes tydligare i vissa observationer, men alla barnen visade intresse för min närvaro. Även pedagogerna uttalade en viss nervositet av min närvaro vilket påverkar resultatet. Hur barngruppen valdes ut av pedagogen för den samlingen som skulle genomföras påverkades även av min närvaro. Eftersom inte alla föräldrar gav samtycke till att deras barn skulle få medverka i undersökningen blev barnen som var med på den observerade samlingen inte slumpmässigt valda.

Med detta i åtanke så är jag medveten om att det finns en viss osäkerhet i resultatet, men jag anser att jag har gjort mitt bästa för att få en så pass hög reliabilitet som är möjligt för min undersökning.

Validitet och Generaliserbarhet

Svenska Akademiens ordbok definierar begreppet validera som ett tests förmåga att mäta det som ska mätas. De definierar även begreppet validera som bekräfta. Det är alltså detta jag ska gå igenom i denna del; om min undersökning verkligen mäter det jag ämnar mäta och om jag kan använda resultatet för att bekräfta och/eller besvara mina frågeställningar.

Jag ska nu försöka beskriva begreppen intern validitet och extern validitet. Intern validitet menas att man har välgrundade slutsatser av förklarande eller beskrivande form utifrån de analysenheter man valt att undersöka. Extern validitet avser möjligheterna att göra allmänna och förklarande slutsatser utifrån de analysenheter som man valt att undersöka. (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2007).

Jag anser att de slutsatser jag har dragit utifrån mina analysenheter, som i detta fall är intervjuer och observationer är välgrundade och genomtänkta. Jag anser även att dessa slutsatser kan generaliseras till ett större område, till en viss gräns. Jag tycker mig finna tydliga mönster bland de svar jag fick på intervjuerna, och jag ser även likheter och skillnader i de genomförda observationerna. Jag anser med andra ord att både den interna och externa validiteten i min undersökning är genomtänkt och välgrundad inom mitt valda område och att generaliserbarheten är relativt hög om man ser till de förutsättningar jag hade.

Beskrivning av de undersökta förskolorna

Förskola 1 är belägen i Västra Götaland och har tre avdelningar. Två av dessa avdelningar är för barn i åldrarna ett till cirka fyra år och en avdelning är för barn mellan cirka fyra och fem år. På varje avdelning finns cirka två pedagoger och en barnskötare anställda. Barngruppen på den avdelningen jag genomförde min undersökning innehåller cirka sjutton barn. Pedagogerna har cirka en timmes gemensam planering per vecka och de bestämmer tillsammans vilka typer av samlingar de ska genomföra.

Förskola 2 är belägen i Hälsingland och har sju avdelningar. Det är cirka tjugo barn på varje avdelning och det arbetar ungefär 2,5 pedagoger per avdelning. På den avdelningen jag genomförde min undersökning arbetade en pedagog 100 %, en pedagog 80 % och en pedagog cirka 70%. De har en timmes individuell planering per vecka och varannan vecka har de en gemensam planering på nittio minuter. Alla tillsammans i arbetsgruppen diskuterar vilka typer av samlingar som ska genomföras.

Förskola 3 är belägen i Hälsingland och har två avdelningar. På varje avdelning går det cirka 18 barn i åldrarna ett till fem år. Det arbetar ungefär 2,5 pedagoger på vardera avdelning och de har samma arbetstidsprocent som förskola 2. De har fyrtiofem minuter enskild planering per vecka men genom att samarbeta mellan avdelningarna brukar de ha tillfälle för lite gemensam planering varje vecka. Arbetslaget tillsammans diskuterar vilka samlingar som ska genomföras beroende på vad barngruppen har för intresse och behov just då.

Förskola 4 är belägen i Västra Götaland och har två avdelningar. Båda dessa avdelningar har en blandad åldersgrupp på barn mellan cirka ett år till fem år. Det går ungefär sjutton barn på vardera avdelningen. Det arbetar två pedagoger och en barnskötare på vardera avdelningen, dessutom har de en anställt musikpedagog som arbetar en dag i veckan på varje avdelning. Pedagogerna har en timmes gemensam planering varannan vecka och de avgör tillsammans vilka samlingar som ska genomföras.

Resultat

I detta avsnitt ämnar jag redovisa för de resultat jag funnit då jag bearbetat intervjuer och de observationer jag genomfört. Jag bearbetar intervjuerna och observationerna var för sig. Intervjuerna kommer jag bearbeta och presentera pedagogernas syn på redskapet samling ur olika underkategorier. Observationerna bearbetar jag genom att studera hur pedagogerna kommunicerar med barnen i samlingen.

Jag ämnar alltså besvara min fråga om hur pedagogerna använder samlingen som ett lärandetillfälle genom att studera intervju svaren. Jag försöker sedan urskilja hur pedagogerna kommunicerar med barnen under samlingen genom att studera det observerade materialet.

Intervjuer med pedagoger

Under intervjuerna fann jag en hel del skillnader och likheter i de svar jag fick från pedagogerna. Redan under första frågan kunde jag urskilja skillnader i hur pedagogerna såg på samlingen genom att ställa dem frågan vilka associationer de gjorde till begreppet samling. De flesta pedagoger svarade då att det är en grupp med minst tre barn och en pedagog som ska ha en stund tillsammans och då fylls denna stund med en aktivitet.

Det jag tänker på mest är att man får en lugn och avslappnad stund med barnen där man kan ta upp aktuella saker. (*ped 1, fsk 2*)

Rent spontant så tänker man, i förskolan då, så sätter sig alla i en ring och så ska man prata om någonting eller sjunga någonting. Att göra en gemensam aktivitet. (*musikped. fsk 4*)

Detta var den generella synen på samlingar i förskolan. Samtliga pedagoger svarade att det var en aktivitet man genomförde med barnen.

När jag ställde frågan om vad syftet var med att arbeta med samlingar började dock svaren skilja sig en del. Genom svaren jag fick kunde jag i denna fråga urskilja två kategorier, nämligen de pedagoger som ansåg att syftet var att få struktur i verksamheten på olika vis och de pedagoger som ansåg att syftet var av en lärande form.

Struktur i verksamheten

Det är många olika syften. Men ibland är de för att få struktur i verksamheten, som att ha samling när man ska vara i skogen. Eller förmedla ett budskap. Eller nu var de stökigt i gruppen och så samlar man gruppen för att lugna ner. Eller samla gruppen och öva luciasånger. *(ped 2, fsk 2)*

Ja men det är ju olika. Men den innan maten är att lugna ner sig lite innan maten. Plus att man då tar upp aktuella saker. *(ped 1, fsk 2)*

Detta fann jag genomgående i samtliga intervjuer, just den åsikten att samlingen på något vis skapar trygghet och struktur i verksamheten. Därför var det viktigt att man ofta hade samlingen på samma tidpunkt och plats. Med ingen av pedagogerna var fast i denna åsikt utan kom ofta in på situationer då de faktiskt inte hade den strukturen på samlingen. Det kom fram i deras svar att de faktiskt var mer flexibla än vad som först framgick i deras svar.

Ja vi har alltid en samling innan maten, men sen har vi ju andra samlingar också. Då har vi bland annat sångsamling för ettåringarna, Så har vi ju språksamlingarna som är på deras språk, Så det finns ju olika samlingar. Läsvidan är ju också en typ av samling. När man sitter tillsammans och läser en bok och diskuterar det. Så samling kan ju vara så mycket. *(ped 1, fsk 2)*

I detta citat förstår man att pedagogen visar åsikter och tankar om att hon inte endast anser att samlingen är ett sätt att skapa struktur i verksamheten, som hennes citat i tidigare stycke vill visa på.

Samling för det sociala lärandets skull

Det finns många olika syften tycker jag. Dels så tycker ju jag att när man är en så stor grupp så lär man sig att ta hänsyn till varandra, att alla inte kan prata samtidigt, att man inte kan springa runt en massa för det blir för stökigt. Det finns många sådana saker. Men också att lära sig att prata inför andra. Det är väl kanske inte så att barn tänker på det men.. Det finns ju massa olika saker man gör i samlingen också som man kan lära sig av. Om man har musik så finns det en mängd olika saker och läser man en saga så finns det andra saker och sådär. Så det är både det sociala och det teoretiska. *(musikped. fsk 4)*

Detta citat sammanfattar i stora drag vad samtliga pedagoger ansåg att lärandesyftet var med samlingen alltså en blandning av sociala egenskaper och ämne-teoretiska. Samtliga pedagoger ansåg att samlingen är ett bra redskap för att barnen ska få lära sig olika sociala egenskaper, som att vänta på sin tur, lära sig att lyssna på andra, tala inför grupp och så vidare.

Fördelen med det redskapet är att de får lära sig att vänta på sin tur, respektera varandra och samspel bland annat. *(ped 1, fsk 4)*

Dom kan lära sig att ta hänsyn till andra, vänta på sin tur, lyssna på andra. Lära sig att andra lyssnar på mig. Det är mycket det sociala. *(ped 2, fsk 3)*

Det är ju mycket detta att få en vi känsla, att få ihop gruppen, att enas om något alltså att bli överens, Som vissa tider på året är de mycket nya barn och byten av barn och då är samlingen jätte bra för att få samman gruppen och för att skapa en vi känsla. *(ped 1, fsk 2)*

Syftet är att alla ska bli sedda & lyssnade på. Vi ska lära av varandra på ett lustfyllt sätt. *(ped 2, fsk 1)*

Som dessa fyra citat visar fanns det en pedagog på samtliga förskolor som ansåg att det övergripande syftet med samlingen var att skapa en situation där barnen lär sig sociala egenskaper av olika slag. Man kan urskilja i råmaterialet från intervjuerna att detta anses vara det viktigaste för att ett lärande ska se, att gruppen är sammansvetsad. Vågar inte ett barn prata inför de andra barnen, eller om barnen inte känner sig trygga i gruppen, kan inte ett lärande ske. Därför ansåg pedagogerna att detta var det viktigaste i samlingen. Det teoretiska lärandet i samlingen kom med på köpet, så att säga.

Sen är det ju viktigt att man som pedagog ser vilka typer av samlingar man ska ha och vilka barn som passar i vilken samling. Det är viktigt att se att barnen kan lära sig av varandra och att inte vara helt åldersfixerade. En ettåring kan ha lättare att vara med på en samling som är för de äldre och en del barn som åldersmässigt ska vara på den stora samlingen kanske mer behöver vara med på den mindre samlingen som är mer rörelse och rytmik. *(ped 1, fsk 2)*

Men det jag jobbar med är ju musiken och då är syftet ofta att språket ska utvecklas. Det är det syftet som jag är anställd på. Men det finns så mycket annat som kommer på köpet. Vi utvecklar en känsla för puls och en massa olika saker. *(musikped. fsk 4)*

Lärande i samlingen

Förutom det sociala lärandet ansåg samtliga pedagoger att samlingen var ett tillfälle där barnen fick tillfällen att lära sig olika saker. De flesta pedagoger ansåg även att ansvaret låg på dem att skapa situationer som barnen fann stimulerande och roliga så att ett lärande kunde ske, på barnens villkor.

Man måste ha kul tillsammans, annars blir de ingen lärandesituation. Det är ju grunden för att de ska vara intressant. Dessutom måste man ju ha planerat sin samling, så att den kan ge någonting. *(ped 1, fsk 1)*

Många pedagoger ansåg även att samlingen var viktig för dem själva, för det var ett tillfälle för dem att ha en rolig stund med barnen. Genom att skapa roliga, inspirerande situationer med barnen hade de en trevligare arbetsdag och även de fick tillfällena att lära sig saker av barnen. Det kom även ofta upp åsikter om hur viktigt det är att ta tillvara på det som barnen uttrycker, och att man som pedagog måste bli mer lyhörd, speciellt inom samlingen. För att man som pedagog ska kunna skapa stimulerande samlingar är det av yttersta vikt att man tar till sig barnens önskemål och intressen och skapar något roligt med dem.

Vi har jobbat mycket med demokrati och det är svårt att få in. I verksamheten ger man ju val, men man måste utveckla det. Vad är demokrati liksom? Vi har jobbat så att man har en sångpåse i samlingen. Men då kom ju barnen på att det inte är rättvist för om en person alltid sitter närmast pedagogen så har den massa sånger att välja på, medan den som sitter sist kanske inte alltid får välja för de finns inga sånger kvar. Och då blev de konflikter.

Då kom vi tillsammans på att alla kunde skriva sitt namn på en lapp och lägga de i en burk. Men då kom dom ju på de efter ett tag att om jag har dragit min lapp så är ju den borta sen och då är de ju kört och så får inte jag välja mer och då är de längre inte kul.

Då tyckte barnen att de va jätte tråkigt. Då frågade jag dom hur vi skulle göra för att de skulle bli rättvist och kul. Då kom barnen med de förslaget att vi kan göra som de gör på Minimello (*Melodifestivalen för barn*) och rösta på de sångerna man vill sjunga. För de hade de gjort på nätet. Så då tog vi kort på alla sånger i påsen så fick barnen en lapp var så fick de rösta på den låten de ville sjunga.

Då får man verkligen in det att barnen får se hur man gör ett val och detta kom ju från dom själva för att de tyckte att de blev orättvist. Så dom fick även träna på problemlösning. Så de gäller att man är lyhörd och kan spinna vidare på vad dom uttrycker. (*ped 2, fsk 2*)

Negativa aspekter med samlingar

Jag ställde pedagogerna frågan om de tyckte något var negativt angående arbetet med samlingar. Svaren jag fick var intressanta och väckte en del frågor angående det rådande klimatet i dagens förskolor. Samtliga pedagoger påpekade de växande barngrupperna och bristen på personal som faktorer som påverkade samlingen som redskap negativt. En del pedagoger påpekade även bristen på planering och gemensam tid för reflektion som en påverkande faktor på att samlingen kanske inte alltid blir optimal.

När man har för stora grupper, och/eller för små barn. Då blir samlingen oftast inte meningsfull. För då orkar man inte vänta på sin tur, tex. Eller att barnen inte får den kontakten med pedagogen så man känner att man är med. Det tycker jag är det svåra med samlingar iaf, om man har för många barn.

Men vi har ju arton barn, och vi brukar dela upp oss mellan tre pedagoger. Då har man sex barn var. Mer än sex barn i en samling tycker inte jag man ska ha när man har barn mellan ett och tre år som vi har. *(ped 1, fsk 1)*

Man kan ju få en kaosångest. Att man tappar gruppen, några faller utanför eller att de blir konflikt. De blir då stress att fånga tillbaka gruppen. Man måste även verkligen vara beredd att ge allt i samlingen. Man måste vara positiv och ge energi och glädje. *(ped 2, fsk 2)*

Det skulle ju kunna vara med små barn och de har massa saker i huvudet och det kanske inte passar alla just då. Det skulle ju kunna vara så att ett barn är inne i något jätte mycket och har någon jätte plan för vad de håller på med så blir de avbrutna för att ha samling. *(musikped. fsk 4)*

Vi har fyrtiofem minuter per vecka för planering. Så det är kanske inte så mycket. Men vi försöker lösa så att man kan sätta sig lite mer ibland för att planera inför grupper och teman och så. Men vi har ingen inbokad gemensam planering. Vilket är väldigt synd, för den nya läroplanen skriver mycket om planering. Om det jag känner att jag skulle behöva är mer tid till reflektion, och gärna reflektera med varandra. Vi har en halvtimme reflektions tid per vecka, men det är ju ensam. Och det hade jag behövt göra med gruppen mer. *(ped 2, fsk 3)*

En del pedagoger uttryckte starkt att det inte är samlingen som redskap som medför något negativt, utan hur man som pedagog använder sig av redskapet. De menade på att om samlingen är stökig för barnen, eller ointressant för barnen eller att de inte alls är intresserade så är det pedagogens ansvar att skapa mer stimulerande samlingar.

Jag ser inget negativt med att arbeta med det, men de som kan bli negativt med det är ju om det blir en envägskommunikation. Eller om man som pedagog inte kan få in barnen i samlingen. Dom som tycker det är jätte tråkigt och måste vara med, då är de ju inte så kul. Det är ju risken med att arbeta med de, men då handlar det ju om oss pedagoger, och inte med samlingen i sig. Det är vårt jobb att få barnen intresserade. Då får man försöka mer och tillslut kanske de barnen vill vara med. Så jag ser inget direkt negativt med just samling som form. *(ped 1, fsk 2)*

Sammanfattning intervjuer

Samtliga pedagoger var positiva till redskapet samling och ansåg att barnen kunde lära sig det mesta med hjälp av detta redskap. Dock ansåg de flesta att de sociala egenskaperna var det som barnen tydligast lärde sig med hjälp av samlingen, och att de teoretiska kunskaperna ofta kom med på köpet.

Vi har ju inte samling för samlingens skull. Det viktigaste är ju att den ger något, att den är meningsfull. Men på något vis måste man ju ändå svetsa samman gruppen, att man är alla tillsammans ibland. Så man vet vilka kompisar man har. *(ped 1, fsk 1)*

Jag tycker det är viktigt att samla gruppen och se att det här är vi. För barnen kan spridas under dagen så de är bra att de iaf en gång får se vart de tillhör och att känna att detta är min grupp. (*ped 2, fsk 2*)

Alla pedagoger ansåg att samlingen var viktigt inom verksamheten, men att det är av största vikt att den ska ge barnen något. Det är viktigt att pedagogen har ett syfte med samlingen och att denna även anpassar sig efter barnens önskemål och intressen. Pedagogerna talade mycket om vikten av att ha roligt tillsammans med barnen och att kunna skapa en trygghet för gruppen. Utan tryggheten kan varken lärande eller en meningsfull samling ske.

Det finns olika vis att skapa tryggheten hos barnen. Men ett enkelt och effektivt sätt är att se alla barnen det första man gör på morgonen. Inte springa iväg och lämna sin mat och sen iväg och göra nått annat. Men ser du barnen och tittar alla i ögonen på morgonen så blir det en trygghet för dem. Att de vet att du ser dem. (*ped 1, fsk 3*)

Ja jag tycker det är jätte viktigt, det är ett bra redskap. Så länge man inte har den gamla typen av samling. Att man använder det på ett bra och roligt sätt, som inte är styrande. Det ska ju vara roligt för alla inblandade. (*ped 1, fsk 2*)

Kommunikation i samlingen

I detta avsnitt kommer jag beskriva de fyra samlingar som jag observerat. Jag kommer kortfattat beskriva aktiviteten i samlingen och hur många pedagoger och ungefär hur många barn som medverkar. Jag fokuserar på hur pedagogerna kommunicerar med barnen, både verbalt och med sitt kroppsspråk.

Förskola 1

Samlingen börjar klockan nio på morgonen och alla barn och pedagoger närvarar då det är en stor samling som de kallar ”Väljarsamling”. Denna aktivitet går ut på att barnen själva ska få välja vad de ska göra på förmiddagen. Aktiviteterna som barnen kan välja mellan är att gå på utflykt, vara inne och pyssla eller leka ute på gården. Det finns begränsat antal platser på utflykten och pyssel, detta med tanke på personalstyrkan. Det är en pedagog som har huvudansvaret för samlingen, medan de andra två pedagogerna håller sig i bakgrunden som stöd för att hålla samman den stora gruppen barn.

Alla tre pedagoger har ögonkontakt med barnen de samtalar med och de har alla uppmuntrande kroppsspråk. De två pedagogerna som håller sig i bakgrunden försöker hela tiden få barnen att sitta ner och lyssna på det barnet som just då har fått turen att välja aktivitet. De försöker kontrollera barnen genom att uppmuntra dem till att sitta ner och lyssna. De tittar på barnet de

försöker få kontakt med och uppmanar dem att lyssna. Deras tonläge är alltid lugn men bestämt. När barnen försöker initiera kontakt med pedagogerna tystas de ner och uppmuntras lyssna.

Den pedagogen som har huvudansvaret för samlingen samlar allt sitt fokus på det barnet som ska välja aktivitet. Han uppmuntrar och förklarar och försöker aldrig skynda på barnet i sitt val. Han ignorerar den stökiga gruppen och är med både kropp och själ inne i samtalet med barnet som väljer. Han bekräftar barnet när denne valt och dubbelkollar att aktiviteten barnet valt är det som den faktiskt vill göra.

Efter att cirka halva samlingen passerat går den ena pedagogen ut med de barnen som valt utflykt, då denna aktivitet blev fylld först. Detta skapar en oro bland barnen då flera barn får gå ut. Den andra pedagogen får nu en ännu mer stökig barngrupp och hon gör allt för att uppmuntra barnen att lyssna på barnet som nu väljer. Pedagogen som leder samlingen störs inte av de barnen som pratar och går omkring utan fokuserar fortfarande på barnet som då väljer.

När alla barnen valt ställer sig pedagogerna upp och går med respektive barn till respektive aktivitet. Det blir inget tydligt avslut i samlingen och barnen sprids åt olika håll.

Alltså, två av pedagogerna har en kontrollerande roll i samlingen då de försöker få barnen fokuserade på vad som sker just då medan den ledande pedagogen har en mer samspelande roll med barnet som just då väljer aktivitet.

Förskola 2

Denna samling hålls 45 minuter innan lunch och det är en pedagog med nio stycken fem åringar. Pedagogen tar fram sagokort ur en förpackning och barnen vet genast vad det handlar om. Det blir en livlig diskussion om de tidigare gånger de använt sig av dessa. Pedagogen är hela tiden uppmuntrande till barnens samtal och bjuder in alla barnen att prata. Stämningen är glad och positiv samtidigt som ljudnivån är hög. Hon följer med i deras samtal utan att styra dem och hon tar inte ordet igen förrän alla barnen har sagt vad de ville ha sagt.

Hon ser alla barnen i ögonen och hon är medverkande i aktiviteten med både kropp, mimik, röst- och tonläge och entusiasm. Hon uppmuntrar barnen att berätta om de kort som de dragit och försöker locka fram deras fantasi. Hon bekräftar det de säger genom att upprepa och fråga om hon har förstått rätt.

Alla barnen är väldigt aktiva och trots att samlingen pågår i ca 40 minuter är alla barnen engagerade och verkar ha roligt med varandra. Ljudnivån blir vid en del tillfällen ganska hög men pedagogen verkar inte störas av detta och låter dem själva oftast förstå att de behöver sänka rösterna för att kunna höra vad de andra säger.

Atmosfären är tillåtande och samspelande för det mesta, men det finns även inslag av kontroll de få gånger hon faktiskt går in och avbryter eller försöker tysta ner barnen. Detta sker dock endast när det är ett barn som tagit ordet som inte pratat mycket innan.

Hon avslutar samlingen med att alla samlas till en stor kram på golvet och barnen springer sedan därifrån skrattandes.

Förskola 3

Även denna samling är strax innan lunchen och det är en pedagog med åtta stycken barn i åldrarna tre till fyra år. Hon börjar med att räkna barnen tillsammans med dem. Hon gör om detta flera gånger då barnen gärna får fel siffra på slutet. Hon påpekar aldrig att det är fel, men hon uppmuntrar barnen att försöka igen.

Hennes röst, tonläge och kroppsspråk inger ett lugn som sprider sig bland barnen. Hon höjer aldrig rösten eller tilltalar någon på ett tillsägande vis utan tar alla situationer med lugn. Hon har hela tiden ögonkontakt med barnen och hon är närvarande i aktiviteten med barnen.

Aktiviteten i denna samling är att sjunga sånger. Barnen får dra ett djur från sångpåsen i tur och ordning och sedan sjunger alla sången tillsammans. Barnen är som sagt lugna och fokuserade och de få gånger som de tappar fokus verkar inte pedagogen störas av detta utan hon fortsätter vidare. Hon tillrättavisar aldrig de barnen som pratar under samlingen utan låter de själva förstå att de måste vara tystare för att kunna höra vilken sång som kommer härnäst.

Pedagogen skiftar mellan att tala till barnen och att tala med barnen. Det är tillfällen då barnen försöker fånga hennes intresse genom att starta ett samtal med henne, men detta förbises ibland och därför kan hon missa de spontana ögonblicken som kan ske i samlingen.

Denna samling präglas av både samspelande och instabil atmosfär. Pedagogen ingiver trygghet och lugn men verkar ha en viss distans till att verkligen hänge sig in i barnens värld. Hon lyssnar på dem, men för inte samtalet vidare och uppmuntrar inte heller det impulsiva. Hon är dock samspelande på det viset att hon verkligen är närvarande med barnen i den situationen, men som sagt med en viss distans. Det märks att det är hon som är ledaren i situationen och att barnen är medaktörer.

Hon avslutar samlingen med den så kallade lunchsången, som alla barn är förtrogna med.

Förskola 4

Den sista samlingen jag observerade hölls av en musikpedagog och innehöll alltså sånger och olika former av rytmik. Musikpedagogen höll samlingen, tre pedagoger var medverkande och elva barn.

Musikpedagogen startar samlingen med en avslappningsövning. Efter detta gör hon en hel del olika aktiviteter med barnen, bland annat trolleri med tygbitar, sång och musik med olika instrument, pulsövningar och namnsånger.

De tre andra pedagogerna deltar i samlingen precis som barnen gör och de ingriper sällan när barnen tappar fokus. Det är få tillfällen då de går in och tillrättavisar barnen. De försöker istället få dem engagerade och intresserade genom att aktivt delta och ha roligt tillsammans med gruppen.

Musikpedagogen är närvarande i barnens värld på det viset att hon skämtar, spexar, gör roliga miner och ljud, uppmuntrar att barnen ska höras och leker med dem. Hon får hela samlingen att kännas som en rolig lek och hon uppmärksammar och ser alla barnen. Atmosfären är inbjudande, rolig och busig. Alla tre pedagoger och musikpedagogen lever sig in i aktiviteten med barnen och är med på lika villkor som barnen. Det råder ett fint samspel mellan alla deltagare.

Hon avslutar med en avslappningsövning då alla ligger på golvet och sjunger en lugn sång.

Diskussion

Metoddiskussion

Jag anser att de urval jag gjort och tillvägagångssättet jag valde har gett mig en så tydlig bild som är möjligt på den tiden jag blivit given. Att genomföra båda intervjuer och observationer anser jag ger mig en bredare och mer verklighetstrogen bild av hur den faktiska situationen ser ut på förskolorna.

Att genomföra observationer och intervjuer på fyra förskolor ansåg jag var en bra grund att stå på. Jag insåg dock inte hur mycket tid det skulle ta för planering för förskolorna för att ha tid med mina besök. Ibland var det svårt att genomföra undersökningen då pedagogerna fann att det var brist på tid. Jag lyckades dock observera en samling på alla fyra förskolor och genomförde åtta stycken intervjuer med pedagogerna.

När det handlar om att genomföra en undersökning i en aktiv verksamhet kommer man stöta på vissa dilemman. En synpunkt som ofta kom upp från pedagogerna själva var att de upplevde att samlingen de genomförde blev mer styrd än vad de normalt blir. Detta för att de endast kunde ha med de barnen vars föräldrar gav tillstånd för deras medverkan.

Min generella uppfattning angående förskolorna där jag genomförde min undersökning är dock att alla inblandade, både barn och pedagoger var välkomnande och intresserade. Barnen ville gärna se den inspelade materialet från samlingen efteråt och pedagogerna ville även de ha en kopia för att själva utvärdera sin roll i samlingen.

Den del i min undersökning där jag upplevde mest motstånd var i intervjusituationerna. En del pedagoger var märkbart nervösa och oroliga för hur deras svar skulle tolkas. Jag försäkrade dem om att inget i intervjun eller observationerna skulle komma att användas för att bevisa något negativt, utan att jag endast ville undersöka hur pedagogerna arbetade och såg på fenomenet samling. Efter en kort diskussion innan intervjun verkade de flesta bekväma och öppna vilket gav åtta stycken spännande intervjutillfällen.

Gilje och Grimen (2007) diskuterar forskningsetiska principer och jag försökte att ha detta i åtanke när jag var närvarande på förskolan. Jag ansträngde mig för att visa uppskattning för deras medverkan, jag presenterade mig för barnen och försökte skapa en trygghet för dem angående min närvaro. Jag ställde frågor angående förskolorna i allmänhet för att visa mitt genuina intresse och jag försökte minska pressen och stressen över min närvaro. Jag anser att jag gjorde min del i att försöka visa dem att jag uppskattade dem för deras medverkan i min undersökning.

Resultatdiskussion

I denna del ämnar jag knyta samman resultatet av min undersökning med litteraturen och de teorier jag presenterat tidigare i texten. Jag kommer även här presentera mina egna synpunkter och tankar angående mina frågeställningar. Denna del är uppdelad i två avsnitt, den är uppdelad efter mina två frågeställningar. Första delen ämnar jag alltså besvara frågan om pedagogerna använder samlingen som ett lärandetillfälle och andra delen ämnar jag beskriva hur pedagogerna kommunicerar med barnen i samlingen.

Samling som lärandetillfälle?

Eftersom jag följer det sociokulturella perspektivet så anser jag att lärandet sker först när man ingår i en social praktik. Genom att man som pedagog skapar autentiska aktiviteter för en grupp barn i en miljö där de känner sig trygga skapar man även möjligheter för lärande. Med detta i bakgrunden anser jag att samlingen är en ypperlig möjlighet för att skapa ett lärandetillfälle för barnen.

Att språket spelar en avgörande roll för lärandet har jag tidigare tagit upp i denna text. Språket använder vi människor oss av hela tiden. Är det inte i den talande formen är det i formen kroppsspråk och mimik. I samlingen får barnen en chans att tillsammans kommunicera med varandra och pedagogen. Samlingen har alltså en möjlighet att bli ett bra lärandetillfälle då det är en social praktik med språket i fokus. Det handlar om pedagogernas möjlighet att skapa aktiviteter som inspirerar och engagerar barnen att delta och finna det stimulerande.

Alla pedagoger jag intervjuade visade på att de hade en *tilltro till barns förmåga*. Detta skriver Johansson (2005) om i sin bok. I intervjuerna framgår det att de har en önskan att få barnen delaktiga i sitt eget lärande och de har en genuin respekt för barnen som individer. Pedagogerna visar även i sina svar att de anser att barnen agerar på olika vis på grund av olika anledningar. De anser alltså inte att barnen är stökiga endast för att vara stökiga, utan för att just det som gruppen gör i den stunden inte stimulerar det barnet.

Att inse att leken är av största vikt för lärandet är inte svårt att förstå. Lpfö 98 (reviderad 2010), Knutsdotter Olofsson (2003), Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) nämner alla lekens betydelse för leken i lärandet. Det är viktigt att pedagogerna medvetet använder sig av leken för att barnens utveckling och lärande ska främjas. Det är pedagogernas uppgift att stimulera barnens lek och utveckling av sin fantasi. Det är i fantasins värld och lekens värld som barnen är omgivna av en skyddande trygghet där de vågar testa nya saker, hantera erfarenheter och försöka förstå sin verklighet och vardag. Att införa leken och fantasin till samlingen är alltså en viktig ingrediens för att barnen verkligen ska våga hänge sig och ett lärande ska kunna ske.

För att lärande ska ske behöver barnen känna sig trygga i sin miljö och i situationen. Även pedagogerna behöver känna sig trygga i sin roll i gruppen och i verksamheten. Pedagog 1 på förskola 3 diskuterade detta under sin intervju. För henne var den viktigaste uppgiften som pedagog att skapa en miljö där barnen känner sig trygga och välmående. Eftersom barnen vistas på förskolan så många timmar per vecka ansåg hon att tryggheten är det första hon måste se till att de känner för förskolan och pedagogerna som arbetar där. Hon ansåg att ett barn som inte känner sig trygg och säker inte heller kommer utvecklas inom områden som lek, sociala färdigheter eller olika teoretiska ämnen.

En sak som alla de intervjuade pedagoger hade gemensamt var synen på att samlingen främst övade barnens sociala egenskaper, så som att lyssna på varandra, vänta på sin tur och att känna gemenskap till gruppen. Rubinstein Reich (1996) skriver att samlingen ofta ses som just detta, som en del av deras socialisation. Samlingen visar även på att vi som människor behöver tränas in i att tillhöra ett kollektiv. Pedagog 1 på förskola 4 pratar om detta under sin intervju. Hon nämner att det är viktigt att barnen får erfarenheter av samlingar då det kan ses som ett möte. Och just möten är något som alla människor får erfara under sitt liv. Även musikpedagogen på förskola 4 nämner en liknande tanke. Hon anser att det är viktigt att barnen får erfarenheter av den typen av sammanhang.

Rubinstein Reich (1996) skriver om hur bytet av ordet samling kan ändra innebörden av aktiviteten. Genom att säga ordet möte istället öppnar man upp aktiviteten till något som präglas av ett givande och tagande av de medverkande. En samling har i dagens mening en klang av att pedagogen har den ledande och samlande rollen medan barnen är mer eller mindre passiva deltagare. Under intervjun med pedagog 1 på förskola 3 kom detta ämne upp. Denna förskola hade nämligen börjat använda sig av ordet lill-möte istället för samling. Detta kom upp när jag frågade henne om hennes associationer kring samling och hon nämner då att de försökte fasa ut ordet samling då det ordet känns förlegat.

Under intervjun med pedagog 1 på förskola 1 diskuterade vi deras val av de så kallade väljar-samlingarna. Enligt henne var syftet med dessa samlingar dels att barnen ska få tillfälle att påverka sin egen dag på förskolan med även att de ska få erfarenheter att göra aktiva val och stå för dessa val. Olofsson (2010) nämner om dessa valmöjligheter i förskolan och nämner risken med att ge barnen en falsk frihet. Hon skriver att om barnen verkligen ska få göra sina egna val och påverka sin egen dag så måste valen även ha valts av barnen. Dessutom måste alltid valet av fri lek finnas med som ett alternativ. Pedagogerna på avdelningen har samma valmöjligheter av aktivitet som de alltid har haft, så då är frågan efter vilka barn aktiviteterna är anpassade efter.

Pedagog 1 på förskola 1 nämner svårigheterna med att anpassa samlingarna efter åldersgruppen. På hennes avdelning är det nu nästan enbart unga barn och därför skapar detta nya utmaningar

för till exempel deras väljar-samlingar. Innan har barngruppen varit blandad i åldern och då har det fungerat smidigare. Nu blir dessa samlingar lätt väldigt stimmiga och kaotiska för de små barnen tappar intresse fort. Då blir utmaningen att hela tiden fånga tillbaka barnen. Pedagog 2 på förskola 2 nämner kaosångest som ibland uppstår när barnen tappar intresse eller fokus och då blir det lätt stress och/eller press för pedagogen att fånga tillbaka intresset hos barnen. Hon nämner att man alltid måste vara beredd att ge allt i samlingen och vara positiv och utstråla energi och glädje.

Många av de intervjuade pedagogerna verkar dock anse att det är deras jobb att skapa samlingar som stimulerar barnen, och de ser det som en negativ respons när barnen inte är aktiva och börjar tappa fokus. Då inser de att de behöver ändra något i samlingen, som att de kanske behöver byta ämne, förkorta samlingen, anpassa efter åldern mer eller kanske bli mer fysiskt aktiva i samlingen.

Som nämnt innan så ser alltså de flesta av de intervjuade pedagogerna samlingen som ett bra tillfälle för barnen att öva sina sociala egenskaper. Det är även ett bra vis för att skapa en sammanhållning i gruppen, att skapa en vi-känsla. Flera uttrycker att det är viktigt för barnen att veta vilka som tillhör sin grupp på förskolan. En del menar att det är anledningen till varför de uppmärksammar vilka barn som är sjuka eller lediga under samlingen. Barnen ska veta att man fortfarande tillhör gruppen även om man inte är närvarande just vid det tillfället.

När jag ställde pedagogerna den raka frågan om vad de tror att barnen kan lära sig med hjälp av samlingen som redskap blir dock svaren mer nyanserade än att enbart innehålla de sociala färdigheterna. Det intressanta är att mer än hälften av pedagogerna instinktivt först svarade med enbart ett starkt "Allt". Pedagogerna nämner olika saker de tror att barnen kan lära sig så som matematik, svenska, begreppsord, sociala färdigheter, sånger, utveckla fantasin, träna grov och finmotoriken och så vidare.

Samspelande samling?

Tidigare i denna text beskriver jag Johanssons (2005) tre kategorier på hur pedagoger ser på barn och deras lärande. Dessa tre kategorier är tilltro till barns förmåga, avvakta barns mognad och straff och belöning. Efter att ha observerat en samling på vardera förskola blev jag positivt överraskad över vilket samspel pedagogerna hade med barngruppen. Samtliga närvarande pedagoger höll alla konstant ögonkontakt med barnen och de talade med lugna röster utan någon form av auktoritet i rösten. Dessutom så märker man på pedagogerna att de för det mesta har en tilltro till barnen som egna lärande individer. Pedagogerna bemöter barnen på ett vis som utstrålar tålmod, acceptans och intresse för barnens tankar och funderingar kring det som samtalas om i samlingen.

Jag kommer gå igenom samlingarna var för sig för att texten ska bli mer läsvänlig.

Förskola 1

Som nämnt innan så var samlingen jag observerade på förskola 1 en så kallad väljar-samling. Hela barngruppen och alla tre pedagoger närvarar, vilket betyder att det är många som deltar. Min första upplevelse är att det är mycket barn som ska stimuleras och pedagogerna kommer få en svår uppgift att stimulera alla barnen på den stunden det tar för alla barnen att göra valet om vad de ska syssla med på förmiddagen.

Precis som jag misstänkte så tar det inte lång tid förrän de första barnen börjar bli rastlösa och inte längre vill lyssna på vad sina kompisar ska välja. Många av barnen blir ivriga och vill att det ska bli deras tur att göra ett val. Man märker även att en del barn som verkligen vill gå på utflykt är medvetna om att det endast finns ett visst antal platser blir stressade när de inte får välja. De får en oro att de inte ska få delta på den aktiviteten de vill för att de inte kommer få välja innan alla platser är tagna. Detta skapar en oro i gruppen. Det skapar även en ytterligare oro när en del av de minsta barnen börjar gå omkring i rummet och vägrar sitta på sin plats i ringen. Den allmänna känslan av denna samling är oro, stress, mycket ljud och spring och väldigt lite känsla för lärande.

Pedagogerna verkar dock ganska omedvetna om detta faktum. Den pedagog som har huvudansvaret för samlingen har dock ett väldigt fokus på barnen, och speciellt det barnet som just för tillfället väljer. Han kommunicerar med barnet på ett vis som visar att han är genuint intresserad för vad barnet ska välja, han hjälper denne att finna sin namnskylt, de kommer ofta in olika matematiska inslag och även svenska och symbolspråk. Hans fokus är på barnet och lärandet i aktiviteten. Han tillför en samspelande atmosfär som Johansson (2005) skriver om, till situationen med det enskilda barnet som ska välja, dock inte alltid till den stora barngruppen.

De andra två pedagogerna utstrålar mer en atmosfär av kontroll till barngruppen. Det finns visserligen även en viss samspelande atmosfär hos dem med (Johansson, 2005). De talar ofta i lugn ton och de är lekfulla med barnen. De visar intresse för barnens tankar och åsikter, men på det stora hela är denna samling präglad av en kontrollerande atmosfär. Pedagogerna försöker hela tiden återfå kontrollen över situationen och oron som finns i den stora barngruppen i samlingen. Det finns tillfällen då det blir en maktkamp mellan barnen och pedagogerna. Barnen vet att de ska sitta ner och lyssna och vänta på sin tur, men de utmanar pedagogerna genom att ignorera detta när de börjar byta plats och prata högt. Pedagogerna försöker tala med dem på ett sätt så att de ska förstå varför de ska lyssna på varandra, men detta ignoreras oftast.

De samtalsformer som förekommer i samlingen är det ledda samtalet och förhör (Rubinstein Reich, 1996). Jag kan urskilja att den innehåller ledande samtal eftersom de konversationer som

sker mest är i form av en monolog. Pedagogerna som försöker upprätthålla kontrollen för monologer med barnen där de försöker styra in barnen i förståelsen till varför de ska uppföra sig på ett önskvärt vis. De visar även tydligt att det är de som har makten i situationen och detta är ett karaktärsdrag i det ledda samtalet. De samtal som huvudpedagogen för med barnet som då väljer är mer av förhørsform. Han ställer frågor till barnen angående valen, han uppmuntrar att barnen ska välja genom att ställa olika vinklade frågor. Pedagogen önskar få ett visst svar, ett visst resultat genom detta samtal. Detta resultat är att barnet ska göra ett val som denne blir nöjd med.

Förskola 2

När vi går in för samling samlas alla i ett litet rum där det står en soffa mot ena väggen och många barn sätter sig i den. Resten av barnen tar fram en stor kudde och lägger mitt emot soffan. Pedagogen kommer strax in i rummet och frågar om hon får sitta med barnen på den stora kudden. Stämningen är förväntansfull och alla är glada och skrattar.

Pedagogen samtalar med barnen på deras nivå och man märker att hon inte gör sig till när hon flamsar och skojar med barnen, det märks att hon gör det för att hon har lika roligt som de har. Hon ser barnen som kompetenta individer och hon respekterar deras tankar och idéer. Hon uppmuntrar dem att delta och komma med förslag på vad som händer i sagan som de tillsammans diktar ihop med hjälp av sagokorten. Hon har alltså en tilltro till barnens förmåga i en samspelande atmosfär (Johansson, 2005).

Om man ser till de olika kategorier som Olofsson (2010) beskriver angående hur pedagogerna samspekar med barnen så passar denna kommunikation som pedagogen förde med barnen in på att hon närmar sig barnens perspektiv, hon hade en emotionell närvaro och hon använde sin lekfullhet. Hon närmade sig barnens perspektiv på det viset att hennes intresse för barnens tankar och åsikter var äkta, hon har en emotionell närvaro eftersom hon befinner sig i stunden med barnen med både kropp och själ. Det märks att hon inte funderar på annat eller försöker skynda på barnen. Hon tar sin tid och är närvarande med barnen i stunden. Hon använder även sin lekfullhet för att få tillträde till barnens tankar. Hon skrattar med dem, hon går ner på deras nivå genom att införa sina egna tokiga idéer och funderingar och hon använder sin lekfulla mimik för att locka till skratt.

Om jag ska utvärdera samlingens kommunikation efter de samtalsformer som Rubinstein Reich (1996) presenterar så finns det både inslag av förhör och det äkta samtalet. Pedagogen ställer frågor till barnen angående sagokorten. Hon vet dock inte vilket barnens svar blir, men det känns ibland mer som ett förhör när barnet inte helt kommer på något som ska ske i sagan. På det stora hela så utstrålar dock samlingen kommunikation som är av ett äkta samtal. Pedagogen har ingen direkt tanke med vad som ska sägas eller komma fram utan hon välkomnar alla idéer och infall

från barnen. Hon bidrar även med egna idéer till sagan och hon vill genuint höra barnens funderingar om det som händer i sagan.

Förskola 3

Samlingen på förskola 3 var för mig spännande att observera då den var olik från de samlingar jag tidigare deltagit i under min utbildning och under min undersökning. Eftersom jag inte har någon direkt bakgrundsfakta om barngruppen eller varit på den förskolan innan så vet jag inte om barnen alltid är lugna och följsamma eller om det var dagsformen just den dagen jag var där. Både barnen och pedagogen var lugna och samlingen kändes stillsam utan varken höga ljud eller direkta samtal.

Jag kan trots detta utläsa att pedagogen har en tilltro till barnens förmåga. Detta ser jag i hennes kontakt med barnen när de ska välja en sång som på något vis associerar till det djuret som de drog ur påsen. Hon talar med barnet med en fin ton och hennes kroppsspråk är inbjudande då hon undrar vilken sång som till exempel hästen kan representera. Hon väntar på att barnet ska komma med ett önskemål, och om hon/han inte kommer på någon sång så uppmuntrar hon att barnet ska ta hjälp av sina kompisar. Detta visar på att hon har en respekt för barnet men även för barngruppens förmåga att hjälpa varandra (Johansson, 2005).

Jag anser att denna samling präglas av både en samspelande och instabil atmosfär enligt Johanssons (2005) kategorier. Pedagogen är samspelande med barnen på det viset att hon är uppmuntrande till barnens förslag om sånger och hon uppmuntrar att de ska sjunga med i sångerna genom att gestikulera och berömma och alltid ha ögonkontakt med barnen. Hon utstrålar en vänlighet som gör att barnen rycks med och vill vara närvarande. Stämningen är dock även av en instabil form då hon har en viss distans till barnen. Hon visar sin makt genom att ignorera de samtal som inte direkt har med samlingens aktivitet att göra. Barnen försöker vid tillfällen få hennes uppmärksamhet men detta ignoreras ofta av pedagogen. Hon ignorerar dock inte barnen på ett avvisande sätt, utan hon är hela tiden vänlig och lugn och försöker styra tillbaka barnen till sången och sångpåsen som de håller på med. Detta skapar dynamiken att hon är samlingens huvudspelare och barnen endast är medspelare.

Pedagogens sätt att kommunicera med barnen är trots detta alltid av en vänskaplig form. Hon är emotionellt närvarande och hon försöker använda sin lekfullhet för att få dem att delta i samlingens aktivitet (Olofsson, 2010). Hon skrattar när barnen skrattar, kommer med egna förslag, lyssnar på deras åsikter om sångerna och hon verkar genuint nyfiken på vad de anser om sångerna de sjunger. Hon använder sin lekfullhet på det viset att hon med hjälp av sitt kroppsspråk och mimik försöker lyfta fram det roliga med att sjunga.

Det är svårt att klassificera vilken form av samtal som förs i denna samling då de mest sjunger. Men de få former av samtal som faktiskt inträffar är ofta det ledda samtalet och det äkta samtalet (Rubinstein Reich, 1996). Pedagogen har oftast en monolog med barnen då hon förklarar vad de ska göra i samlingen, vilka som ska få gå från samlingen först och så vidare. Även när hon säger vems tur det är att välja sång och så vidare är det i formen av monolog. Det förekommer dock inslag av ett äkta samtal de få gånger som hon faktiskt interagerar med ett barn som ska välja, eller om ett spontant infall kommer från något av barnen.

Förskola 4

Samlingen på förskola 4 är av en annorlunda form än de tidigare eftersom det är en anställd musikpedagog som håller i den. Det är en stor samling där hela barngruppen och alla tre pedagoger medverkar. Samlingen hålls i ett stort rum där det finns mycket plats för rörelse.

Musikpedagogen är under hela samlingen engagerad och har mycket energi som smittar av sig på barnen. Hon skrattar mycket och leker med barnen på deras villkor. Även de andra pedagogerna är med i alla aktiviteter och leker och busar med barnen. Stämningen är verkligen lekfull och det är mycket skratt bland alla deltagarna.

Barnen ses som kompetenta individer och pedagogen har en tilltro till deras förmåga att förstå vad hon förklarar och pratar om. Vid ett tillfälle försöker hon förklara att man sjunger med hela kroppen och inte bara halsen. De gör då en övning där barnen ska låta och samtidigt trycka på magen. Ljudnivån blir mycket hög men hon störs inte av detta utan uppmuntrar det mer. Om något barn verkar förvirrad över vad hon menar visar hon igen och de upprepar övningen till alla förstår. Hon tilltalar dem som kompetenta individer som har en förmåga att förstå och att lära sig (Johansson, 2005).

Musikpedagogen är lekfull och emotionellt närvarande medan hon försöker närma sig barnens perspektiv under hela samlingen (Olofsson, 2010). Hon visar på en äkta önskan att få med barnen på deras villkor och hon lyssnar på deras önskemål. Hon är lekfull tillsammans med barnen och hon är genuint glad att vara i den stunden med barnen. Även de andra tre pedagogerna är emotionellt närvarande och lekfulla under samlingen. De känns inte som pedagoger i detta sammanhang utan mer som medaktörer i musikpedagogens samling.

Kommunikationen i samlingen är en äkta kommunikation, och med det menar jag att musikpedagogen endast samtalar med barnen på deras villkor och om dem. Hon talar aldrig till dem, hon skäller aldrig på dem och hon frågar endast frågor som hon genuint undrar svaret på. Det märks att hon är intresserad av vad de har att säga och hon för inte ett samtal för samtalets skull utan för att hon vill.

Sammanfattning

Om jag utgår från mina genomförda intervjuer visar det tydligt att alla tillfrågade pedagoger anser att samlingen är ett bra tillfälle för lärandet. Det mest framträdande är de sociala kunskaper barnen kan lära sig i samlingen. Alla pedagogerna ansåg att detta var det viktigaste som barnen fick tillfälle att lära sig. När vi väl kom lite djupare in i intervjun uttryckte dock alla pedagogerna att samlingen även är ett bra tillfälle där de kan få in olika ämnesorienterade aktiviteter.

Det jag fann mest intressant är just den synen på att det är i samlingen som barnen får den mesta sociala träningen. Eftersom det var det första som de flesta pedagoger tänkte på att barnen kunde lära sig i samlingen så borde barnens socialisation alltid ligga i fokus i deras samlingar. Men som nämnt ovan så började pedagogerna ganska snart prata i termer som visade på att de ansåg att samlingen kan användas som ett lärandetillfälle inte enbart för socialisationen utan även andra ämnen och kunskaper som de finner viktigt för dem.

Det var även inspirerande för mig att få höra hur de olika pedagogerna såg på formen samling, att få höra om de ansåg att det var nödvändigt eller ej i verksamheten. Trots att alla pedagoger verkade anse att samlingar var viktigt i verksamheten på grund av olika anledningar visade även alla tecken på att de ansåg att samlingen var till för barnens skull och de är upp till pedagogerna att skapa dessa stimulerande situationer för barnen.

Om vi nu ska se till hur pedagogerna kommunicerar med barnen i samlingen så anser jag att alla pedagoger visade en genuin respekt för barnen som kompetenta individer och de hade alla en tilltro till barnens eget lärande. Alla fyra samlingar som jag observerade hade inslag av en samspelande atmosfär och kommunikationen var positiv. Pedagogerna pratade oftast med barnen och inte till dem, de verkade vara intresserade av deras åsikter och tankar och de försökte närma sig deras erfarenhetsvärld på deras villkor. Även om inte alla nådde ända fram så märktes det att alla pedagoger hade goda intentioner.

Jag är nöjd med vilka resultat jag fick fram i min undersökning. Jag är positiv till vad jag fick höra av pedagogerna angående samling som lärandetillfälle och jag är även tillfreds med resultatet från mina observationer av samlingarna. Jag anser att de pedagoger jag intervjuat anser att samlingen är ett bra tillfälle för lärande och att de försöker skapa tillfällena för barnen som är stimulerande och inspirerar deras lärande. Jag anser även att pedagogerna som deltog i de observerade samlingarna genuint anstränger sig för att föra en god kommunikation med barnen och försöker fånga deras intresse bäst de kan.

Referenser

Carlgren, Ingrid (red.) (1999). *Miljöer för lärande*. Malmö: Studentlitteratur.

Dysthe, Olga (red) (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena (2007). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Gilje, Nils, Grimen, Harald (2007). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.

Johansson, Eva (2005). *Möten för lärande – Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. Forskning i Fokus Nr 6. Stockholm: Liber Distribution.

Knutsdotter Olofsson, Birgitta (2003). *I lekens värld*. Stockholm: Liber AB.

Olofsson, Britta (2010). *Meningsfull samling i förskolan*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Pramling Samuelsson, Ingrid, Asplund Carlsson, Maj (2003). *Det lekande lärande barnet – i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber AB.

Pramling Samuelsson, Ingrid, Sheridan, Sonja (2006). *Lärandets grogrund*. Danmark: Studentlitteratur.

Rubinstein Reich, Lena (1996). *Samling i förskolan*. Stockholm: Studentlitteratur.

Svenska Akademiens Ordbok. <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>

Utbildningsdepartementet. *Läroplan för förskolan, Lpfö 98 Reviderad 2010*.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442>

Vygotskij, Lev (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. . Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.

Hej

Mitt namn är Josefin Erlin och jag studerar sista terminen på Lärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Min inriktning är mot yngre åldrar och då framförallt förskolan och förskoleklassen.

Min sista uppgift inom utbildningen är nu att skriva ett examensarbete och jag har valt att undersöka och skriva om samlingen inom förskolan. Mitt syfte är att undersöka hur och om pedagogerna använder detta inom sin verksamhet.

För att undersöka detta har jag valt att observera samlingen på ditt barns förskola. Med att observera menas att jag ska filma en till två samlingar där ditt barn möjligtvis medverkar. Det filmade materialet kommer endast visas inom slutna grupper, alltså för mig, min handledare och möjligtvis någon annan lärare vid Göteborgs Universitet. Det kommer aldrig nämnas några namn på barnen i mitt examensarbete. Barnens identiteter kommer alltså aldrig framgå.

Mitt fokus ligger på hur pedagogerna arbetar med samlingen och hur de interagerar med era barn i denna aktivitet, och alltså inte på själva barngruppen.

Jag bifogar en blankett där du som vårdnadshavare kryssar i om ditt barn får medverka eller ej och önskar att du så snart som möjligt ger detta till någon av personalen på förskolan.

Har du några funderingar eller frågor angående blanketten eller undersökningen så är du mer än välkommen att kontakta mig.

Tack på förhand

Josefin Erlin

Göteborgs Universitet, Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande.

josefin.erlin@gmail.com 0738/139397

Handledare för examensarbete:

Agneta Simeonsdotter Svensson agneta.simeonsdotter@ped.gu.se

Kursansvarig lärare är universitetslektor Henrik Lundberg (vik.), Göteborgs universitet, Sociologiska institutionen, telefon 031 786 49 21.

Som vårdnadshavare **ger jag tillstånd** att mitt barn deltar i undersökningen

Som vårdnadshavare **ger jag inte tillstånd** att mitt barn deltar i undersökningen

Datum

.....

vårdnadshavares underskrift/er elevens namn

Intervjufrågor till pedagogerna

Om jag säger ordet samling, vilka associationer gör du då?

Vad anser du är syftet med att ha samlingar i förskolan?

Vad tycker du är positivt med att arbeta med samlingar?

Vad tycker du är negativt med att arbeta med samlingar?

Vilka typer av samlingar brukar ni genomföra (sång, rytmik, sago, svenska osv)?

Hur går ni tillväga i arbetslaget för att bestämma vad för typ av samlingar ni ska ha?

Hur mycket tid har ni till planering av de olika samlingarna?

Får barnen vara med och påverka innehållet i samlingarna?

Är du nöjd med hur ni arbetar med samlingar?

- Varför, varför inte?
- Hur hade du önskat att samlingarna såg ut i din verksamhet?

Vad tror du att barnen kan lära sig med hjälp av det pedagogiska redskapet samling?

Anser du att det är viktigt att förskolor har samlingar regelbundet i verksamheten?

- Varför, varför inte?

Reservfrågor

Det finns förskolor som inte använder sig av samlingar i sin verksamhet. Har du någon fundering på hur de pedagogerna har kommit fram till den slutsatsen att eliminera samlingen?

Skulle ni som pedagoger kunna få in användandet av olika digitala medier (fotografi, film osv) i samlingen?

Intervjuer

Personlig kommunikation (2011-11-14). *Pedagog 1, förskola 1*. Västra Götaland.

Personlig kommunikation (2011-11-14). *Pedagog 2, förskola 1*. Västra Götaland.

Personlig kommunikation (2011-11-25). *Pedagog 1, förskola 2*. Hälsingland.

Personlig kommunikation (2011-11-25). *Pedagog 2, förskola 2*. Hälsingland.

Personlig kommunikation (2011-12-01). *Pedagog 1, förskola 3*. Hälsingland.

Personlig kommunikation (2011-12-01). *Pedagog 2, förskola 3*. Hälsingland.

Personlig kommunikation (2011-12-09). *Musikpedagog, förskola 4*. Västra Götaland.

Personlig kommunikation (2011-12-09). *Pedagog 1, förskola 4*. Västra Götaland.

Observationer

Västra Götaland (2011-11-14). *Förskola 1*.

Hälsingland (2011-11-24). *Förskola 2*.

Hälsingland (2011-12-01). *Förskola 3*.

Västra Götaland (2011-12-09). *Förskola 4*.